

Habitatul în perioada eneoliticului final în zona deluroasă și montană a Olteniei. Orizontul toartelor pastilate

Tuțulescu Ion

Cuvinte cheie: așezări, microclimat, locuințe, meșteșuguri, fortificații.

Rezumat: În studiul de față autorul prezintă microclimatul perioadei eneoliticului final, microclimat propice dezvoltării așezărilor umane în spațiul deluros și montan a Olteniei. Referitor la formele de habitat observăm o adaptabilitate a comunităților umane din această perioadă. Astfel, sunt identificate locuiri de scurtă durată, cu predilecție cele din peșteri, ele fiind apanajul crescătorilor de animale. Așezările în care locuirea este îndelungată sunt semnalate în zona de podiș, cercetarea fiind deficitară. Cu referire la existența unor sisteme de apărare, apartenența fortificațiilor de la Valea Anilor, Sălcuța și Dârvari la orizontului toartelor pastilate nu a fost clarificată.

Key words: settlement, microclimate, housing, crafts, fortifications.

Abstract: In this study the author presents the microclimate of the final period of the eneolithic, the microclimate which was conducive to the development of human settlements in the hill and the mountain space of Oltenia. Regarding the observation of the forms of habitat it is noticed an adaptability of the human communities from this period. Thus, short-term settlements are identified, predominantly those from caves, which are emblematic for the animal breeders. The settlements where housing is long signaled are on the plateau spaces, research is somehow lacking. Regarding the existence of defense systems, the belonging of the fortifications from Anilor Valley, Salcuta and Darvari to the pill handles horizon has not been clarified.

Aspecte ale microclimatului în perioada eneoliticului final

Datorită activității factorilor climatici de la sfârșitul neoliticului, în părțile de nord și, mai ales, vest pontice se formează pământul negru care, prin structură, se impune în schimbarea ambientului, vegetației și adoptarea unor practici agricole noi¹.

Pentru a ne edifica asupra tipului de climat și a economiei perioadei, cele mai elocvente răspunsuri le găsim în analiza polenului din depunerile arheologice de la Băile Herculane-*Peștera Hoșilor*. Conform analizelor realizate pe nivelurile aparținând fazei III a culturii Sălcuța și Herculane II-III, se certifică o încălzire substanțială a climei². Ilie Sălceanu, observând diagramele realizate de Marin Cârciumar, trasează o schimbare radicală, de la cultivarea plantelor la creșterea rolului vânătorii și pescuitului³. Situația nu este edificatoare pentru întreaga zonă

¹Cr. Schuster, *Mediul înconjurător la Dunărea de Jos în preistorie. Câteva gânduri*, Drobeta, XIV, 2004, p. 11.

²I. Sălceanu, *Sălcuța IV-Herculane II-III*, Satu Mare, 2008, p. 29.

³Ibidem.

ocupată de purtătorii Sălcuța IV-Herculane II-III și, în special, pentru zona supusă studiului nostru. Astfel, la Bistrețu (județul Mehedinți), cercetările arheologice au dus la descoperirea unor locuințe de mari dimensiuni, unde un rol important îl dețineau râșnițele (multe și de dimensiuni mari), sugerându-ne practicarea agriculturii⁴.

Pentru perioada Sălcuța IV avem cel mai probabil o climă caldă cu ploi abundente semnalate în zona Ostrovul Corbului-*Cliuci* unde, peste așezarea de tip Sălcuța III, a fost surprins un strat important de depunere aluvionară. În sprijinul afirmației ne vine și formarea unui canal lat de 15 m între Dunărea Mică și Dunărea Mare⁵, atestat arheologic. Existența ploilor abundente și a inundațiilor „catastrofale” este sugerată aici și de lipsa unui nivel de locuire aparținând Sălcuța IV, punctul fiind reocupat în perioada Herculane II (importantă necropolă). Situația de față este demonstrată și de locuirile din peșteră de la Pârcălabu și la Baia de Fier (județul Gorj).

Pentru perioada Herculane II-III, analizele de la Băile Herculane sugerează menținerea unui climat cald, modificându-se la începutul culturii Coțofeni⁶.

Date arheozoologice

Date arheozoologice pentru situri aparținând civilizației Sălcuța IV-Herculane II-III lipsesc cu desăvârșire, dar pentru așezarea de la Sălcuța, punctul „*Piscul Cornișorului*”, avem câteva menționări. Astfel, un loc frunțaș îl ocupă cornutele mari, urmate de ovi-caprine și suine⁷. Presupunem că suinele erau ușor de crescut datorită pădurilor de stejar existente în perioadă, ghinda reprezentând hrana pentru animalele în cauză și nu numai (în locuința 11 din nivelul Sălcuța II c au fost găsite fragmente de ghindă carbonizate).

Pe lângă suine, în așezarea de la Sălcuța-*Piscul Cornișorului* este atestat și câinele, animalul în cauză fiind de două tipuri: de talie mare folosit la vânatoare și o rasă mai mică⁸. Nu deținem informații precum că acest animal ar fi folosit la alimentație, el fiind utilizat, cel mai probabil, la paza turmelor și așezărilor.

⁴ Informație Gabriel Crăciunescu, căruia îi mulțumim pe această cale.

⁵P. Roman, *Despre istoricul și stratigrafia unor așezări din Ostrovul Corbului*, SCIVA, 38, 3, 1987, p. 341; P. Roman, *Ostrovul Corbului, Istoricul cercetărilor. Săpăturile arheologice și stratigrafie, I, I, a*, p. 1-33, (versiune în limba germană, p. 35-65), București, 1996, p.19; I. Sălceanu *op. cit.*, p. 31.

⁶M. Cârciumar, *Die Pollenanalyse der Äneolithischen Bronze und eisezeitlichen Niveaus aus der Peștera Hoșilor von Băile Herculane*, Dacia, N.S., XVII, 1971, graficul analizei de polen; M. Cârciumar, *Condițiile climatice din timpul sedimentării depozitelor pleistocene din Peștera Hoșilor de la Băile Herculane*, SCIVA, 25, 3, 1974, p. 354.

⁷D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului din România în lumina noilor cercetări*, București, 1961, p.346; nu se face distincția între porcul domestic și mistreț.

⁸Ibidem, p. 347; pentru vânarea animalelor de talie mică era utilizat și tivigul, unealtă din os; Gh. Petre Govora, *O preistorie a nord-estului Olteniei*, Rm. Vâlcea, 1995, p. 14.

Surplusul de hrană era asigurat prin culegerea de scoici, pescuit și vânatoare. Zona de podiș unde se află amplasat situl oferea vânat din abundență (în nivelul Sălcuța IV este semnalat craniul unui pui de cerb)⁹.

Subliniem că nu s-au realizat tabele procentuale pe lotul de fragmente osteologice recoltate din cele două nivele de la Sălcuța (IV a, b), fapt ce ne-ar fi simplificat munca de a identifica și preciza tipul de animal preponderent folosit ca sursă de hrană.

Ocupații

O ocupație caracteristică perioadei și documentată prin descoperirea de unelte, arme și podoabe a fost constituită de metalurgia cuprului și aurului. Pentru zona deluroasă și montană a Olteniei, produsele din cupru sunt grupate în următoarele tipuri:

- mărgele;
- ace;
- topoare de tip Jászladány¹⁰.

În spațiul destinat lucrării au fost depistate mai multe puncte cu zăcăminte de cupru, dar posibilitatea ca ele să fi fost exploatare în perioada respectivă este mică, datorată lipsei unor investigații certe. Totuși, pentru Oltenia de nord menționăm sursele de cupru de la Baia de Aramă¹¹ și Baia de Fier¹².

Pentru nord-estul Olteniei deținem analize¹³ pentru trei topoare Jászladány provenite din următoarele puncte:

⁹D. Berciuop. cit., p. 348; mențiunea se referă doar la nivelul Sălcuța IV, fără a face o precizare clară a descoperirii.

¹⁰Răspândite în Transilvania Centrală, Bihor, Serbia de nord-est, Oltenia, Bulgaria de nord-vest, zona Porților de Fier, Moldova și nord-estul Ungarei, dețin o tipologie amplă: Dubova, Orșova, Târnăvița, Șincai, Petrești, Bradu; Al. Vulpe, *Cu privire la cronologia topoarelor cu brațe „în cruce”*, SCIV, 15, 4, 1964, p. 457- 466; A. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei în spațiul carpato-dunărean*, SCIVA, 24, 2, 1973, p. 228; C. Pătroi, *Metalurgia cuprului în cadrul complexului cultural eneolitic Sălcuța-Bubanj-Krivodol*, Drobeta, XVI, 2006, p. 87-111; S. C-tin Enea, *Simboluri eneolitice ale puterii. Despre topoarele de aramă cu brațele „în cruce” din România*, Rev. Arheologică, IV, 2, 2008, p. 5-32; I. Mareș, *Metalurgia aramei în neoliticul României*, Suceava 2002.

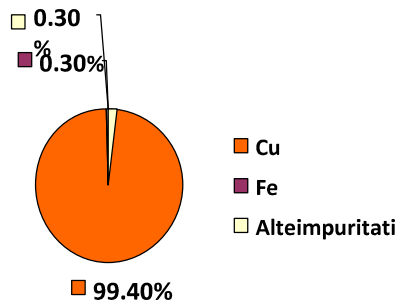
¹¹C. Pătroi op. cit., p. 92; C. M. Lazarovici, Gh. Lazarovici, *Arhitectura neoliticului și epocii cuprului din România, II, Epoca cuprului*, Iași 2007, p. 77.

¹²C. Pătroi op. cit., p. 92; autorul menționează că în arealul culturii Sălcuța sunt întâlnite două tipuri de minereuri: unul cu urme de argint, uneori argint și fier, și altul cu infime urme de nichel.

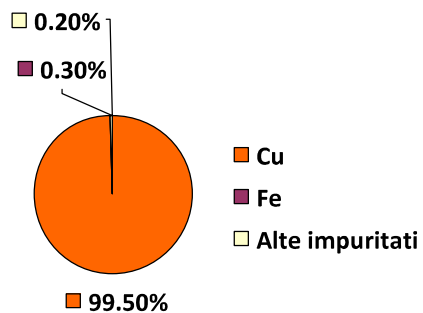
¹³Analize XRF cu spectrometrul portabil X-MET 3000TX. Analizele s-au realizat printr-un parteneriat între Muzeul Județean Vâlcea și Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București. Măsurătorile au fost efectuate de dr. Bogdan Constantinescu, dr. Florin Constantin și Cătălina Păuna de la Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” (IFIN) București-Măgurele. Mulțumim pe această cale colegilor de la Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, dar și kolegei Anca Popescu de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București.

a) Prundeni

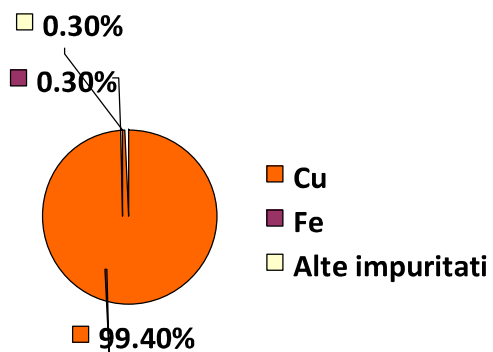
partea curățată: 99.4% Cu, 0.3% Fe;

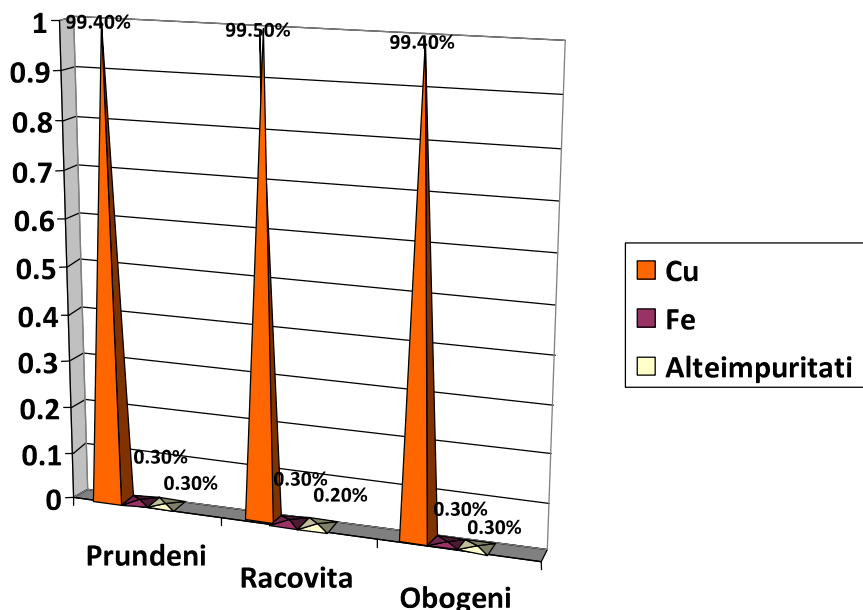
b) Racovița

partea curățată: 99.5% Cu, 0.3% Fe;

c) Obogeni

partea curățată: 99.4% Cu, 0.3% Fe;

Tabel procentual cu analizele topoarelor¹⁴.

Compararea celor patru diagrame ne arată că probabilitatea ca cele trei topoare să aparțină aceleiași surse de minereu este foarte mare.

Publicarea monografiei dedicată metalurgiei cuprului pe teritoriul României ne este de un real ajutor; compararea analizelor noastre cu altele ne apropie de unele exemplare aflate în muzeul din Debrețin¹⁵ și la Pecica, județul Arad¹⁶.

Exploatarea zăcămintelor de cupru din zonă nu este un fapt inedit, cunoscute în literatura de specialitate fiind minele de cupru de la Rudna Glava¹⁷,

¹⁴Referitor la analizele topoarelor cu brațe în cruce din nord-estul Olteniei, acestea au fost publicate de autor în colaborare cu Ovidiu Părăușanu (I. Tuțulescu, O. Părăușanu, *Câteva contribuții la topoarele de tip Jászladány din depozitele Muzeului Județean „Aurelian Sacerdoțeanu” Vâlcea*, Buridava, 2013-2014 p. 17-25).

¹⁵I. Mareș *op.cit.*, p. 217; este prezentat un topor de tip Jászladány, varianta Orșova (nr. inv. 41/1904. 3). În urma analizei spectrale au fost stabilite urme de fier, argint și plumb în compoziție.

¹⁶I. Mareș *op.cit.*, p. 276; topor de tip Jászladány, varianta Șincai (nr. inv. 888), prezintă în urma analizei spectrale urme de fier.

¹⁷B. Jovanović, *Rudarstvo i metalurgija perioda Jugoslavie, Praistorija Jugoslovenskih Zemalja*, III, Sarajevo, 1979, p. 27-55.; Idem, *Rudna Glava. Najstarije Rudarstvo Bakrana Centralnog Balkanu*, Bor-Beograd, 1982; Idem, *Continuity of the Prehistoric Mining in the Central Balkans, Ancient Mining and Metallurgy in Southeast Europe*, 1995, p. 29-35; N. Tasić, *Les groupes culturels néolithiques et la tradition néolithique*, în *Neolit Centralnog Balkana*, Beograd, 1968, p. XXXI-XXXIII; Idem, *Bronzano Doba, Praistorija Vojvodinu*, Beograd - Novi Sad, 1974, p. 185-256; Idem, *Les cultures préhistoriques dans la région de Porțile de Fier*, în *Comoriarheologie*, București, 1978, p. 101-105; Idem, *Eneolithic Cultures of Central and West Balkans*, Belgrad, 1995; C. Pătroi *op. cit.*, p. 93; C. M. Lazarovici, Gh. Lazarovici *op. cit.*, p. 15.

Serbia de sud-est¹⁸, Europa Centrală¹⁹ etc, dar și zonele cuprifere din munții Apuseni²⁰.

Mai mult, apariția acestor unelte sau arme în zona Elbei este văzută de unii cercetători ca materie primă, lingouri²¹.

Metalurgia aurului, slab semnalată de altfel în arealul studiului, își face prezența în necropola de la Ostrovul Corbului-*Botul Cliuciului*²².

Menționăm că cele mai timpurii piese din aur provin din arealul culturii Boian, respectiv faza Vidra²³.

După harta publicată de Lazarovici în monografia dedicată arhitecturii neoliticului și epocii cuprului în România, observăm că cele mai apropiate zone aurifere de spațiul nostru se află în zona intracarpatică²⁴.

Prezența podoabelor din cupru și aur din necropola de la Ostrovul Corbului-*Botul Cliuciului* demonstrează, după opinia noastră, statutul social al defuncțiilor.

Alte îndeletniciri ale manifestării culturale sunt:

- ceramica;
- prelucrarea osului;
- țesutul.

În urma cercetărilor din așezarea eponiomă de la Sălcuța, Dumitru Berciu menționează că săpăliga din corn de cerb lipsește aproape cu desăvârșire²⁵, dar străpungătoarele se mențin.

Utilizarea războiului de țesut sau a plaselor de pescuit este reliefată de descoperirea greutăților în așezarea de la Sălcuța.

Forme ale habitatului în perioada eneoliticului final

a. Așezările

I. Locul de amplasare a așezărilor.

I.1. Pe terasele joase ale râurilor: Copăcelu²⁶, Cosota²⁷ și Govora Sat-*Treime*²⁸ pe pârâul Sărata, Orlești-*Sâlea*²⁹ pe Sâlea.

I.2. Pe terasele înalte ale râurilor³⁰: Cetățuia³¹ și Căzănești³² pe Olt, Ocnele Mari-*Coasta Ungurenilor*³³ pe Sărata.

¹⁸C. Pătroi *op. cit.*, p. 93.

¹⁹Ibidem.

²⁰C. M. Lazarovici, Gh. Lazarovici *op. cit.*, p. 15 .

²¹E. Ruttkay, Spätneolithikum, Jungsteinzeit im Osten Österreichs, Wien, 1995, p. 137, pp. 143-144.

²²M. 22; trei bumbi de aur asociați cu vase ornamentate în manieră Bodrogkeresztúr; M. 28.

²³C. M. Lazarovici, Gh. Lazarovici *op. cit.*, p. 25.

²⁴Ibidem, p. 24, fig. V, 11.

²⁵D. Berciu *op. cit.*, p. 224; orizontului îi sunt atribuite doar două exemplare.

²⁶D. Berciu *Buridava Dacică*, București, 1981, p. 13; la care adaugă și cercetări personale.

²⁷Gh. Petre-Govora 1995, p. 15; la care adaugă și cercetări personale.

²⁸Ibidem, p. 15.

²⁹P. Roman, *Strukturänderungen des Endäneolithikums im Donau-Karpaten-Rau*, Dacia, XV, 1971, p. 32; Gh. Petre-Govora *op. cit.*, p. 14; C. Pătroi, *Catalogul așezărilor și descoperirilor aparținând culturii Sălcuța*, Drobeta,

XVII, 2007, p. 25; la care adaugă și cercetări personale.

³⁰Acest tip poate fi catalogat și ca așezare de înălțime. Cetățuia este amplasată pe un promontoriu, Ocnele Mari-Coasta Ungurenilor și Căzănești pe buză de deal.

I.3. Pe tell-urile eneolitice: Sălcuța³⁴, Dârvari³⁵ și Valea Anilor-*Malul Înalt*³⁶.

I.4. Pe insule: Ostrovul Șimian³⁷, Ostrovul Corbului-*Botul Piscului*³⁸.

I.5. În peșteri: Baia de Fier-*Peștera Pârcălabu*³⁹, Baia de Fier-*Peștera Muierilor*⁴⁰.

II. După modul de organizare. Majoritatea așezărilor sunt nefortificate, în trei cazuri fiind semnalată amenajarea unui sistem de apărare, pentru faza Sălcuța III, cercetările neindicând dacă acestea mai erau funcționale și în perioada ulterioară⁴¹.

III. Durata de utilizare a așezărilor.

III.1. Timp mai îndelungat. În așezarea de la Sălcuța-*Piscul Cornișorului* sunt atestate două niveluri de locuire (IVa, IVb), grosimea lor fiind cuprinsă între 0,50-0,75 m⁴² (fig. 2). O altă așezare importantă este cea de la Valea Anilor-*Malul Înalt* (județul Mehedinți) (fig. 3), a cărei evoluție este mai îndelungată ca cea de la *Piscul Cornișorului*⁴³.

III.2. Pentru o perioadă scurtă. Categoriile de față îi aparțin locuirile din peșteri⁴⁴, probabil și așezările de la Copăcelu⁴⁵, Bistreț⁴⁶ și Verbicioara⁴⁷.

IV. Dimensiunile. Precizarea mărimii este greu de stabilit, din cauza unor factori ca: lipsa unei cercetări exhaustive și diferențele legate de modalitatea de cercetare (săpăturăde salvare, periegheze și, nu în ultimul rând, lipsa unor cercetări sistematice pluridisciplinare).

³¹ Gh. Petre-Govora *op. cit.*, p. 14.

³² *Ibidem* p. 15;

³³ *Ibidem* 1995, p. 14; Sălceanu *op. cit.*, p. 38

³⁴ D. Berciu, *Contribuții la...*, p. 155; E. Comșa, *La Romaine Meridionale, Atlas du Neolithique European, Vol. I, L' Europe Orientale*, Liege, 1992, p. 175.

³⁵ I. Sălceanu *op. cit.*, p. 36.

³⁶ *Ibidem*, p. 42.

³⁷ P. Roman, *Strukturänderungen des Endäneolithikums.....*, p. 39; I. Sălceanu *op. cit.*, p. 39.

³⁸ P. Roman, *Ostrovul Corbului, Istorical cercetărilor.....*, p. 17

³⁹ P. Roman, *Strukturänderungen des Endäneolithikums.....*, p. 32-33; E. Comșa, *Unele date cu privire la descoperirile din epoca neolitică de pe teritoriul jud. Gorj*, LITUA II, 1982, p. 39; Gh. Calotoiu, I. Mocioi, V. Marinoiu, *Mărturii arheologice în Gorj*, Tg. Jiu, 1987, p. 23-24; I. Sălceanu *op. cit.*, p. 33.

⁴⁰ P. Roman, *Strukturänderungen des Endäneolithikums.....*, p. 33, 35; Gh. Calotoiu, I. Mocioi, V. Marinoiu, *op. cit.*, p. 24; S. A. Luca, Cr. Roman, D. Diaconescu, *Cercetări arheologice în Peștera Cauce, I*, Sibiu, p. 135.

⁴¹ Sunt menționate sistemele de fortificație de la Sălcuța-*Piscul Cornișorului*, Dârvari și Valea Anilor.

⁴² D. Berciu, *Contribuții la...*, p. 164.

⁴³ I. Sălceanu *op. cit.*, p. 132.

⁴⁴ Peștera Muierii și Peștera Pârcălabu reprezentând probabil puncte de popas sau adăpost ale comunităților de păstori.

⁴⁵ D. Berciu, *Buridava...*, p. 13.

⁴⁶ S. A. Luca, G. Crăciunescu, *Așezarea eneolitică de la Bistreț*, SympThrac. 9, 1992, p. 76.

⁴⁷ D. Berciu, *Contribuții la...*, p. 117.

V. Modul de împărțire în zone distincte ale așezărilor. Având o economie mixtă, probabil avem zone destinate locuirii-meșteșugurilor și zone pentru adăpostirea animalelor.

- a.1. Construcții

I. Bordeiele. Într-un singur caz este semnalat acest tip de locuință. La Bistreț (județul Mehedinți), bordeiul apare la nord de locuința numărul 1, adâncimea maximă fiind de 1,30 m⁴⁸ (fig. 4). Informații legate de formă nu deținem, din cauza lipsei unei cercetări exhaustive⁴⁹.

II. Locuințe de suprafață.

II.1. Locuințe dreptunghiulare. La Bistreț⁵⁰ sunt menționate trei locuințe cu colțurile rotunjite; dimensiunile probabile (preluate după plan) se încadrează în: L.1 = 4,80x3,20 m, L.2 = 4,50x3,70 m, L.3 = 5,80x3,25 m (fig. 13.). Investigațiile arheologice de la Valea Anilor-*Malul Înalt* au dus la descoperirea a încă două locuințe de suprafață, una dintre ele fiind de formă dreptunghiulară cu dimensiunile de 6x8m⁵¹. O situație similară este la Sălcuța-*Piscul Cornișorului*, în nivelul IVb, unde a fost săpată o locuință dreptunghiulară-platformă, (fig. 5) cu dimensiunile de 7x5,10 m⁵².

II.2. Locuințe a căror formă nu este precizată. La Crivina (județul Mehedinți) au fost semnalate locuințe cu o lungime cuprinsă între 6-8 m⁵³.

III. Amenajări din cadrul locuințelor. Pentru complexul adâncit de la Bistreț nu deținem nicio informație, dar pentru locuințele de suprafață descoperite la Bistreț, Valea Anilor, Sălcuța, Crivina aflăm că dețineau podine groase din lut.

IV. Modalitatea de construcție. Ca și în cazul subpunctului mai sus menționat, informațiile pentru bordeie lipsesc cu desăvârșire, locuințele de suprafață fiind construite din pari înfipti în pământ, pereții împlețiți cu nuiele peste care se adăuga lut, acoperișul fiind confecționat din stuf.

- a.2. Alte complexe: gropi, instalații de foc (vetre de foc; cuptoare)

I. Vetre.

Cercetările sumare efectuate în zona supusă studiului nostru indică existența unei singure instalații de foc. La Valea Anilor-*Malul Înalt*, dispusă lateral într-o locuință, a fost studiată o vatră cu diametrul de 1,20 m, fățuită cu scliviseală alb-gălbuie. Fățuiala este prezentată ca fiind spartă intenționat⁵⁴. Un caz aparte îl întâlnim la Sălcuța-*Piscul Cornișorului*, pe podeaua „platformei” din nivelul IVb, unde sunt menționate pete puternic arse⁵⁵.

⁴⁸I. Sălceanu *op. cit.*, p. 57.

⁴⁹ Locuința nu a fost degajată pe întreaga sa suprafață.

⁵⁰S. A. Luca, G. Crăciunescu *op. cit.*, p. 76; Sălceanu *op. cit.*, p. 57, plan 6.

⁵¹I. Sălceanu *op. cit.*, p. 57.

⁵²D. Berciu *op. cit.*, 182.

⁵³I. Sălceanu *op. cit.*, p. 57.

⁵⁴I. Sălceanu *op. cit.*, p. 57; Menționăm că fățuiala a fost distrusă datorită utilizării îndelungate sau la părăsirea locuinței.

⁵⁵D. Berciu *op. cit.*, p. 184.

Ilie Sălceanu menționează vetre în cele trei locuințe de la Bistreț⁵⁶, dar studierea planului de săpătură și discuțiile purtate cu autorul cercetărilor arheologice de aici, Gabriel Crăciunescu, infirmă existența instalațiilor de combustie.

II. Cuptoare.

Lipsa unor cercetări de amploare și publicarea insuficientă a rezultatelor din principalele așezări aparținând manifestării nu ne indică prezența lor.

III. Gropi.

Literatura de specialitate, insuficientă, nu semnaleză prezența unor complexe de tipul menționat mai sus⁵⁷.

Pentru perioada eneoliticului final din zona deluroasă și montană a Olteniei se poate observa adaptabilitatea comunităților umane la formele de relief întâlnite în zonă. Cercetarea deficitară ne împiedică să creionăm o imagine amplă a habitatului. Din stațiunile semnalate în rândurile acestui studiu, doar 5 așezări au fost cercetate, celelalte fiind descoperiri izolate sau întâmplătoare.

Abrevieri:

Buridava	Buridava. Rm. Vâlcea
Drobeta	Drobeta. Turnu Severin
Dacia, N.S	Dacia. Revue d'archeologie et d'histoire ancienne, Nouvelle Série. București
LITUA	LITUA. Târgu Jiu
Rev. Arheologică	Revista Arheologică. Chișinău
SCIVA	Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie. București
SCIV	Studii și Cercetări de Istorie Veche. București
SympThrac	Symposia Thracologica. București

⁵⁶I. Sălceanu *op. cit.*, p. 57.

⁵⁷D. Berciu *op. cit.*, fig. 26-27; Cercetările sumare, suprafața mică investigată precum și lipsa publicațiilor pentru civilizația supusă studiului reprezintă factori importanți în nesemnarea acestui tip de complexe. Indiscutabil, complexe există, dar ele nu au fost descoperite sau publicate.

List of illustrations:

Fig. 1. Settlement from Sălcuța-Piscul Cornișorului (apud C. Pătroi, *Cultura Sălcuța în Oltenia*, Craiova);

Fig. 2. Settlement from Anilor Valley-Malul Înalt (apud C. Pătroi, *Cultura Sălcuța în Oltenia*, Craiova);

Fig. 3. Settlement from Copăcelu-Valea Răii;

Fig. 4. Settlement from Râmnicu Vâlcea-Cetățuia;

Fig. 5. Baia de Fier-Peștera Muierilor;

Fig. 6. Orthophotomap from Ostrovul Corbului;

Fig. 7. General plan for the researches from Bistreț (apud S. A. Luca, G. Crăciunescu, *Așezarea eneolitică de la Bistreț*, SympThrac. 9);

Fig. 8. Sălcuța-Piscul Cornișorului: 1-2 platforma de chirpici din nivelul IVb (apud D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului din România în lumina noilor cercetări*, București, 1961)

Fig. 1. Așezarea de la Sălcuța-Piscul Cornișorului (apud C. Pătroi, *Cultura Sălcuța în Oltenia*, Craiova)

Fig. 2. Așezarea de la Valea Anilor-*Malul Înalt* (apud C. Pătroi, *Cultura Sălcuța în Oltenia, Craiova*)

Fig. 3. Așezarea de la Copăcelu-*Valea Răii*

Fig. 4. Așezarea de la Râmnicu Vâlcea-Cetățuia

Fig. 5. Baia de Fier-Peștera Muierilor

Fig. 6. Ortophotoplan cu Ostrovul Corbului

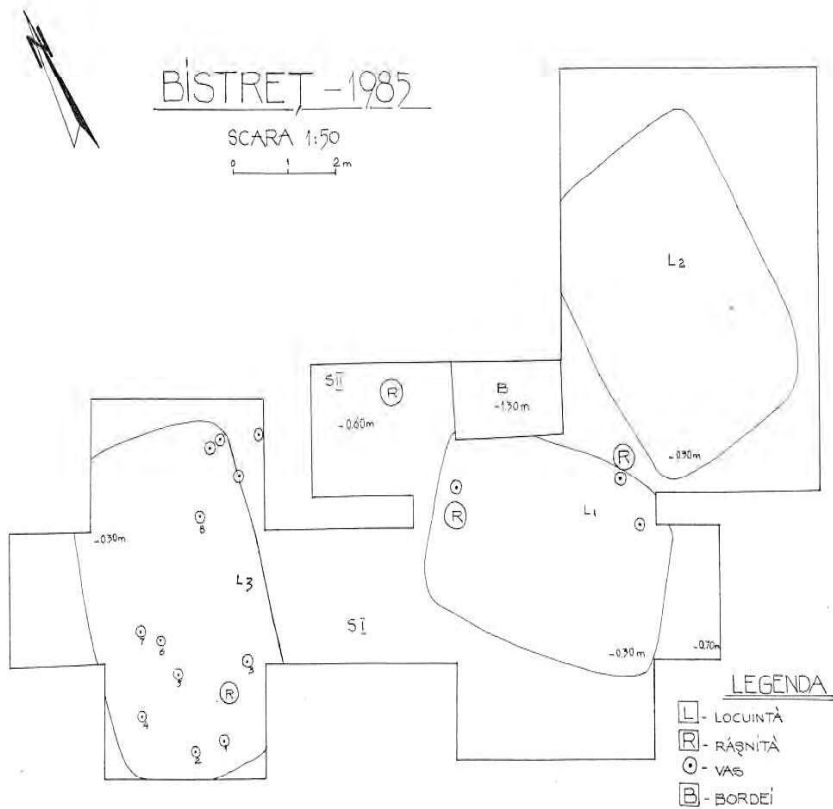
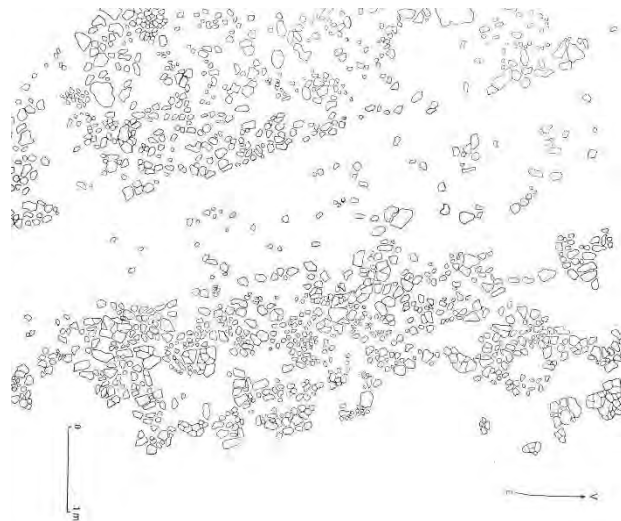

Fig. 7. Planul general al cercetărilor de la Bistret (apud S. A. Luca, G. Crăciunescu, *Așezarea eneolitică de la Bistret*, SympThrac. 9)

1

2.

Fig. 8. Sălcuța-Piscul Cornișorului: 1-2 platforma de chirpici din nivelul IVb (apud D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului din România în lumina noilor cercetări*, București, 1961)